

Кунанець Н., Липак Г.

Європейський досвід створення консолідованих інформаційних ресурсів // Бібліотечний вісник. – 2016. – № 6. – С. 15–17, 19.

У світі стрімко зростає попит користувачів на універсальні інформаційні ресурси, що консолідують дані з різних соціальних інститутів. Консолідовані електронні інформаційні ресурси створюються з метою забезпечення до них максимально повного доступу широкого кола користувачів, збереження культурного надбання країн, формування єдиного якісного інформаційного середовища, яке відображало б їх ментальну специфіку. Потреба в таких ресурсах зумовлена зміною способів функціонування інформації у сучасному світі, інтенсивним розвитком новітніх інформаційно-комунікаційних засобів у суспільстві, яке ґрунтується на знаннях.

Як правило, консолідований інформаційний ресурс віртуально об'єднує інформаційні ресурси бібліотек, музеїв, архівів. Саме ці установи, які впродовж тисячі років виконують функції зі збору, організації, збереження і забезпечення доступності набутих людством знань, на місцевому та регіональному рівнях виступають уособленням (інститутом) соціальної пам'яті, хранителями культурної, інтелектуальної спадщини.

<...> У зарубіжних країнах упродовж останніх десятиліть триває інтенсивна робота з оцифрування і представлення в електронному середовищі об'єктів історико-культурної спадщини: книжкових зібрань, архівних документів, музейних артефактів тощо. Процеси оцифрування розпочиналися зі створення електронних каталогів зібрань найбільших бібліотек, музеїв, архівів, де бібліографічна та описова інформація виконувала лише презентаційну роль. Проте завдання організації «широкого доступу» до фондів, необхідність забезпечення фізичного збереження оригіналів шляхом створення їх електронних копій, поява державних планів і програм з перетворення історико-культурного надбання у цифровий формат досить швидко перетворили цифрові проекти в окремий самодостатній напрям діяльності згаданих соціальних інститутів.

Вже існує чимало реалізованих проектів державного та регіонального значення, що забезпечують віртуальну інтеграцію інформаційних ресурсів із багатьох джерел, проте кожен з них має свою специфіку. Тут є як спільні, так і відмінні риси у способах надання доступу до інформації, використанні стандартів опису метаданих електронних колекцій, у формуванні користувацького інтерфейсу тощо. Порівняльна характеристика таких успішно функціонуючих консолідованих інформаційних ресурсів бібліотек, архівів, музеїв слугуватиме, на наш погляд, базою для розроблення методологічних засад формування ефективного соціокомунікаційного простору у багатьох містах нашої країни.

<...> *Німецька електронна бібліотека (Deutsche Digitale Bibliothek)*

Німецька електронна бібліотека – німецький національний портал культури і науки, котрий фінансується державою, має на меті поєднати електронні ресурси німецьких культурних і наукових установ (таких як бібліотеки, архіви, музеї, медіа-бібліотеки, університети, інші дослідні організації) та зробити відомості про них доступними для громадськості.

Число об'єктів Німецької електронної бібліотеки постійно зростає і вже нараховує близько 20 млн, у т. ч. понад 7,5 млн цифрових медіа-об'єктів. Станом на серпень 2016 р. у Німецькій електронній бібліотеці було 2359 зареєстрованих установ-партнерів, доступ до цифрових колекцій яких надається через платформу її порталу. Останній має зручний інтерфейс, він уможлиблює початковий пошук за ключовими словами, а далі пропонує різні фільтри для мінімізації «шуму» чи уточнення пошуку. Так, серед уточнюючих чинників можна назвати часовий інтервал, розташування, особа / організація, мова, ключові слова, сектор (музей, архів чи ін.). Німецька електронна бібліотека консолідує національні інформаційні ресурси для європейської бібліотеки Europeana.

British Library Labs

British Library Labs є проектною ініціативою, що фінансується Фондом Ендрю У. Меллона. Вона спрямована на забезпечення зручної публічної доступності до електронних колекцій Британської бібліотеки (The British Library) ¹. Творці проекту активно заохочують вчених та інформаційних працівників до співпраці під егідою Британської бібліотеки. Це сприяє ефективному використанню електронних об'єктів інтелектуальної спадщини країни для проведення наукових досліджень.

У звіті проектного менеджера бібліотеки Махендри Магей (Mahendra Mahey), що датований червнем 2016 р., подано такі статистичні відомості про бібліотеку: понад 180 млн одиниць зберігання, з них понад 14 млн книг, 3 млн звукових записів, 4 млн карт, 0,3 млн рукописів тощо ².

Електронні колекції бібліотеки поділені на декілька розділів, які отримали умовні назви:

«Набори даних» (вичерпний перелік науково-дослідних інформаційних ресурсів, у т. ч. каталогів, метаданих, архівів і записів, які можуть бути доступні онлайн на сайті Британської бібліотеки);

«Зображення» (оцифровані гравюри, малюнки, карти, художні твори і фотографії, а також манускрипти, палітурні і філателістичні колекції);

¹ The British Library. URL: <http://www.bl.uk/>.

² Mahey M. BL Labs Presentation to Stockholm City Archives and Museum. URL: <http://www.slideshare.net/labsbl/bl-labs-presentation-to-stockholm-city-archives-and-museum>.

«Книги / текст» (колекції включають англосаксонські рукописи, ренесансні писання, а також 65 тис. оцифрованих томів книг XIX ст., у т. ч. літературознавчого, історичного і філософського напрямку);

«Музика» (серед документів колекції – рукописи середньовічних музичних творів, балад XVI ст., класичної музики вікторіанського періоду, сучасних хітів поп-музики);

«Карти» (карти і атласи, до яких надано доступ в Інтернеті, а також інтерактивні інструменти, що дають змогу розглядати історичні карти з прив'язкою до сучасної картографії);

«Звуки» (в колекції представлені аудіодокументи і записи, що містять результати лінгвістичних досліджень, звуки природи і диких тварин, коментарі до історичних подій);

«Мультимедіа» (доступ до відеозаписів матеріалів телебачення і записи новин, що транслювалися по радіо).

Gallica

Універсальна електронна бібліотека, яку формує Національна бібліотека Франції з 1997 р., містить близько 2 млн оцифрованих книг, газет, рукописів, карт, малюнків і т. п., переважно французькою мовою. У колекції представлено понад 348 тис. електронних версій книг (з них більше 200 тис. – у відкритому доступі), 75 тис. рукописів, періодики – 840 тис. (понад 4500 найменувань у відкритому доступі). Зручний інтерфейс забезпечує здійснення пошуку за різними критеріями: автором, заголовком, ключовими словами, датою публікації, видом документа.

Окремий застосунок було створено з метою надання розширеного доступу до різних типів матеріалів Національної бібліотеки. За допомогою простих процедур пошуку і розширених можливостей навігації надається доступ до документів, метадані яких представлені в загальному каталозі, в розділі каталогу архівних і рукописних документів, у сформованій базі даних.

<...> Незважаючи на високий попит з боку користувачів та наявний певний практичний досвід, розроблення і впровадження консолідованих інформаційних ресурсів, пов'язані із низкою проблем:

- велика частка бібліотечних, архівних і музейних фондів все ще залишається неоцифрованою;
- не знято з порядку денного питання якості створених цифрових копій оригінальних експонатів, способів їх зберігання, авторських прав на них тощо;
- вибір (розроблення) стандартів метаданих, якими слід описувати цифрові експонати для забезпечення їх «видимості» та доступності під час пошуку.

Аналіз наявних світових та вітчизняних інформаційних інтернет-ресурсів засвідчує неузгодженість у питаннях вибору стандартів обліку та створення метаданих на інформаційні ресурси, а також програмного забезпечення, яке б уможливило введення даних у відкритому форматі для подальшого

використання у повноцінних базах даних. Вітчизняні бібліотеки, архіви та музеї, оцифровуючи свої фонди та надаючи доступ до них, все ще не використовують сповна можливості та досягнення сучасних інформаційних технологій. Вони й далі залишаються кожен у своїй сфері, тоді як для сучасного користувача немає значення походження інформації, він хоче отримувати її тут, негайно і якісно, а не вишукувати по розпорошених сайтах різних установ. Тому нагальним завданням є розроблення та впровадження єдиних уніфікованих вимог до опису оцифрованих об'єктів та до їх якості (незалежно від походження), використання програмних напрацювань з відкритим кодом для забезпечення сумісності та інтероперабельності даних. Це дасть змогу розробляти і впроваджувати інтерактивні консолідовані інформаційні ресурси, які забезпечуватимуть ефективний пошук електронних об'єктів у відкритих базах даних, а отже, надаватимуть якісні інформаційні послуги користувачам.